

Dansk blick på skole

– Det er menneskelig å feile, men å holde fram med å feile er dårskap, mener psykolog, forsker og konsulent Sten Clod Poulsen, som har gjort seg bemerket i Danmark for sitt høylydte oppgjør med reformpedagogikken. På landsmøteseminarer tok han blant annet for seg sammenblanding av pedagogikk og politikk og hva som egentlig må til for å lære noe. **Tekst** | Marit Kleppe Egge

Undskyld, vi tog fejl! ble tittelen på Clod PoulSENS kronikk i Politiken, en kronikk som skapte sterke reaksjoner i Danmark, og som ganske snart ble kjent også i Norge, blant annet gjennom Lektorbladet. Mange har satt pris på PoulSENS evne til selvkritikk og hans skarpe analyse av reformpedagogikken, mens andre har oppfattet det som en ukritisk tilbakevending til det danskene kaller “Den sorte skolen” – en autoritær puggeskole med sterke negative assosiasjoner.

– Jeg har aldri skamrost “Den sorte skole”. Vi skal huske på at det var mange lærere som var direkte elevfiendtlige den gangen – lærere som var mest opptatt av seg selv og sin egen fortrefelighet. “Vil du tilbake til Den sorte skole?” blir gjerne brukt som et argument mot dem som mener det trengs endringer i skolen. For meg er det avgjørende at vi finner intelligente kombinasjoner av gammelt og nytt. Vi skal ikke tro at det som hører fortiden til, er ubrukelig. Vi skal heller ikke ta avstand fra utvikling hvis det finnes forskning som viser at utviklingen er bra. Det er imidlertid ikke alltid tilfelle, poengterte Sten Clod Poulsen.

Han synes det har vært en uheldig sammenblanding av pedagogikk og politikk i Danmark.

– Pedagogikken har i stor grad blitt påvirket av forskjellige forbigående politisk-ideologiske anskuelser som humanisme, marxisme og liberalisme. Jeg var med og sto på barrikadene gjennom flere av disse pedagogiske bølgene. Mye var bra, men jeg har også innsett at vi mistet noe

vesentlig underveis. Dessverre er det fortsatt slik at ideologiseringen av pedagogisk tenkning og bindingen mellom politikk og pedagogikk påvirker skoleforskningen, forklarte pedagogikkforskeren.

Reproduksjon før refleksjon

Poulsen har de siste årene primært arbeidet med å utvikle ulike modeller som kan være bindeledd mellom praksis i skolen og forskning. Han har blant annet studert hva som skal til for å lære:

– Vi mennesker har en fantastisk læringskapasitet. På kort tid har vi beveget oss fra steinalder til dagens informasjons- og teknologisamfunn. Vi er i stand til å lære av hverandre og av erfaring. Det er et dogme at læring er en prosess der elevene konstruerer sin egen kunnskap, og ofte blir dette dessverre forstått helt konkret. Elever blir kastet ut i situasjoner de ikke kan noe om, og som det forventes at de vil finne ut av selv. Det elevene bør gjøre, er å gjenskape og reproducere helt til de kommer så langt at de kan reflektere og utvikle kunnskapen selv. Elevene må ha et bunnsolid grunnlag av kunnskap for å kunne bevege seg videre og bli selvstendige i læringsprosessene.

“Intet er lært, hvis det ikke kan huskes”

Etter en vellykket læreprosess skal elevene kunne noe nytt. Hvis ikke har det ikke foregått noe læring. At elevene er aktive, og at de gjør mange aktiviteter, hjelper lite hvis de faktisk ikke lærer noe.

– Det er mye som påstås å være læring. I beste fall er det i mange tilfeller snakk om

Foto: Tom Egil Jensen

spennende prosesser, men altså ikke nødvendigvis læring, sa Poulsen, som mener at å kunne fordype seg i fagkunnskap fra bøker er helt essensielt for læring.

– Boklige læreprosesser krever oppmerksomhet og konsentrasjon. Dette er det ofte for lite av klasserommene i dag, sier Poulsen og forteller en historie fra Kina: En kinesisk elev satt helt stille på en benk midt på en støyende jernbanestasjon. På spørsmål om hvorfor hun satt der og ikke på et roligere sted, svarte jenta: Jeg øver meg i konsentrasjon.

– Kina vil ha alt det vi i Europa har utviklet av pedagogiske reformer og ar-

beidsmetoder, men de ønsker å kombinere de avanserte arbeidsformene med de grunnleggende innlærings- og arbeidsmetoder som alltid har eksistert. Jeg synes det er en klok kombinasjon av nytt og gammelt, mener Poulsen.

Hukommelse og konsentrasjon

I forskningen sin har Poulsen også sett på den indre vekselvirkningen mellom forståelse, hukommelse og læring. Han synes det er katastrofalt at en ikke jobber mer med hukommelse i skolen.

– At vi ikke skal bruke hukommelsen i større grad, er en fullstendig forvrengning av pedagogikken, fastslår Poulsen.

Hukommelse regnes som særlig viktig for læring i allmennfag som historie, samfunnsfag, språk og naturvitenskapelige fag, men også for læring i alle andre fag og alle former for kompetanse.

– Det er forsket mye på menneskets hukommelse, og en viktig oppdagelse er at vi besitter sju til åtte ulike hukommelsessystemer. For å sikre læring skal særlig den semantiske hukommelse brukes, og den deles i flere faser der øyeblikkshukommelse, arbeidshukommelse og langtidshukommelse må spille sammen. Det avgjørende stadiet er overgangen fra arbeidshukommelse til langtidshukommelse. “Den sorte skole” forsøkte å føre elevene fra øyeblikkshukommelsen og direkte til langtidshukommelsen uten selvstendig tenkning. I dag gjelder det å sikre overføringen fra tankeinnholdet i arbeidshukommelsen til langtidshukommelsen, forklarer Poulsen.

For å kunne bruke hukommelsen kreves det direkte og nåtidig konsentrasjon. Poulsen tror mange elever i dag har store problemer med å kunne konsentrere seg, eller vite hva konsentrasjon faktisk innebærer.

– Konsentrasjonssvikt hos ungdom har

nok alltid eksistert, men i dag er det flere distraksjoner enn noen gang. Når vi skal memorere noe er samtaler fra andre mennesker det som virker mest forstyrrende. I Kina får

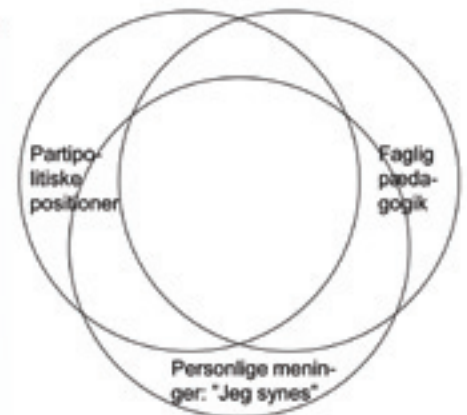
elevene lov til å sitte tause og konsentrere seg over lengre tid. Dette kan vi med fordel gjeninnføre i større grad i danske og norske klasserom, oppfordrer Clod Poulsen

Pædagogik og politik i danske skoler

1. Den "borgerlige" skole: Samfundsbevarende
2. Humanistisk modifisering af den autoritære skole
3. Socialdemokratisk åbning af uddannelsessystemet og tro på at alle skal uddanne sig
4. Socialistisk-marxistisk lærning: Skolen som vej til revolution
5. Nyliberalistisk: Kortsigtede nyttesynspunkter

Reform-pædagogikken

Tese 1: Langt de fleste lærere i Danmark befinder sig holdningsmæssigt inden for reformpædagogikkens selvforståelse

Tese 2: Der er i Danmark i efterkrigstiden sket en vidtgående sammenblanding af politiske teser, personlige meninger hhv. egl. saglige og faglige pædagogiske/psykologiske læringsforståelser. Mange lærere vælger pædagogisk metode ud fra private holdninger og fastholder valget uden egl. begrundelser.

Semantiske hukommelsessystemer og boglig læring

De tre hukommelsessystemer er knyttet til forskellige dele af hjernen.

De er alle tre nødvendige for tilegnelsen af boglige fagkunderskaber.

Hvert system har sine egne forudsætninger og de tre systemer fungerer helt forskelligt

Det kræver en særlig indsats at flytte det boglige vidensstof videre fra det ene system til de andet og til det tredje. Det sker ikke af sig selv

Forskellige læringsstile kan have betydning for, hvorledes en konkret elev bedst udfører overgangen mellem de forskellige semantiske hukommelsessystemer

Langtidshukommelsen

Spredt i hjernen. Stoffet fæstnes bl.a. ved koncentreret indsats med gradvist fravalg af supportsystemer og selvoverhøring igen og igen.

Arbejdshukommelsen

Pandelapperne. Det faglige stof fastholdes og bearbejdes midlertidigt ved en bevidst anstrengelse støttet af supportsystemer og forunderskaber samt bevidst tenkning.

Øjeblikshukommelse

Hjernen oplunger af sig selv det faglige stof, der er kommet ind i opmærksomhedsfeltet og fastholder det i nogle sekunder. Sikker i sanscentrene. Læreren kan i betydeligt omfang bestemme hvor opmærksomheden rettes mod.

Konsolidering

Hvis stoffet i langtidshukommelsen skal bevares og kunne genkaldes aktivt (dvs. ikke blot genkendes) - og anvendes - skal det repeteres med stigende intervaller og i forskellige situationer. Vigtigt at have "landkort" over kundskaber som parat viden.